

ARAŞTIRMA

F.Ü.Sağ.Bil.Tıp Derg.
2009; 23 (2): 53 - 56
http://www.fusabil.org

Harpur Çocuk Yuvası ve Yetiştirme Yurdu'ndaki Çocuklarda Bağırsak Parazitlerinin Görülme Sıklığı

Mustafa KAPLAN¹
Serpil BAŞPINAR²
Neslihan KELEŞTEMUR¹

¹Fırat Üniversitesi,
Tıp Fakültesi,
Parazitoloji Bilim Dalı,
Elazığ, TÜRKİYE

²Fırat Üniversitesi,
Sağlık Hizmetleri Meslek
Yüksek Okulu,
Elazığ, TÜRKİYE

Harpur Çocuk Yuvası ve Harpur Yetiştirme Yurdu'ndaki çocuklarda bağırsak parazitlerinin görülme sıklığının araştırılması, bağırsak parazitlerinin görülme sıklığına etki edebilecek epidemiyolojik faktörlerin saptanması, önceki yıllarda yapılan çalışmalarla karşılaştırılması ve sağaltımları ile korunma yolları hakkında bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

Harpur Çocuk Yuvası'nda kalan, yaşları 7-13 arasında değişen 27 çocuk ve Harpur Yetiştirme Yurdu'nda kalan, yaşları 12-19 arasında değişen 61 çocuk katıldı. Her bir çocukta dışkı örnekleri ve selofanlı lam yöntemiyle perianal bölge materyalleri alınarak bekletilmeksizin nativ, lügol ve şüpheli durumlarda trikrom boyama yöntemi uygulandı. Çalışmada parazit saptanan çocukların sağaltımlarının yapılması sağlandı ve bağırsak parazitlerinin bulaşma ve korunma yolları ile ilgili bilgi verildi.

Çalışmaya alınan çocukların 33'ünde (%37,5) bir veya daha fazla türde barsak paraziti saptandı. En sık saptanan parazit türü sırasıyla *Giardia intestinalis* (%15,9) ve *Enterobius vermicularis* (%13,6) idi. Parazit bulunan çocukların kurum, yaş grubu ve cinsiyete göre dağılımında anlamlı bir fark bulunmadı. Ancak ilköğretim öğrencilerinde lise öğrencilerine göre bağırsak paraziti görülme sıklığının anlamlı düzeyde yüksek olduğu gözlemlendi ($p=0.033$).

Her iki kurumda da önceki yıllara göre bağırsak paraziti görülme sıklığı azalmakla birlikte bu sağlık sorununun halen sürmekte olduğu, sağlık taramalarının ve eğitimin tekrarlanması gerektiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Bağırsak parazitleri, çocuk yuvası, yetiştirme yurdu.

Prevalence of Intestinal Parasites Among Children in Harpur Nursery School and Harpur Orphanage

In this study, it was purposed to determine the incidence of intestinal parasites among children in Harpur Nursery School and Harpur Orphanage, and to evaluate the epidemiological factors effecting prevalence of intestinal parasite, and to compare with studies that performed in previous years, and to give information for contamination routes and protection of intestinal parasite infections.

Twenty seven children from Harpur Nursery School aged between 7 to 13 and sixty one from Harpur Orphanage aged between 12 to 19 were participated in our study. Stool samples obtained using a closed container, and anal band samples were taken from each student and immediately examined by native, stained lugol and Trichrome stain. In this study, information with regard to the protection from parasites and contamination routes of parasites were explained to the children who had contamination with intestinal parasites.

In this study, one or more intestinal parasites were observed in 33 children (37.5%). *Giardia intestinalis* (15.9%) and *Enterobius vermicularis* (%13.6) are the most observed parasites, respectively. We did not find any correlation between institution, age groups and gender and parasite incidence. But the intestinal parasite incidence was significantly higher in among primary school children compared to high school children ($p=0.033$).

We have observed increased prevalence of intestinal parasite in children in Harpur Nursery School and Harpur Orphanage. It was found that the incidence of detection of intestinal parasites decreased compared to previous studies performed in same schools, however this health problem is still affecting this subgroup, thus there will be need to repeat health surveys and educational courses.

Key Words: Intestinal parasites, nursery school, orphanage.

Giriş

Paraziter hastalıkların görülme sıklığı toplumun gelişmişlik düzeyi ve sosyokültürel yapısına bağlı olarak değişmekle birlikte tüm ülkelerde bir sağlık sorunu olmaya devam etmektedir. Özellikle gelişmemiş ülkelerde bağırsak parazitleri daha yaygın görülmektedir. Bağırsak parazitleri çocukluk döneminde yetişkinlere göre daha sık görülürler ve çocuklarda iştah sapması, beslenme bozukluğu ve bunların sonucunda fiziksel ve ruhsal gelişim bozukluklarına neden olabilirler (1-5).

Geliş Tarihi : 06.01.2009
Kabul Tarihi : 16.03.2009

Yazışma Adresi Correspondence

Mustafa KAPLAN
Fırat Üniversitesi
Tıp Fakültesi, Parazitoloji
Bilim Dalı,
Elazığ – TÜRKİYE

mkaplan101@yahoo.com

Besin hazırlama veya kişisel hijyen kurallarına yeterince dikkat edilemediği, yakın temas ve bulaşma olasılığının yüksek olduğu okul, kreş, yurt ve bakımevi gibi toplu yaşanan yerlerde bağırsak parazitlerinin görülme sıklığı artmaktadır (6-13).

Elazığ Valiliği il Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'ne bağlı Harput Çocuk Yuvası ve Harput Yetiştirme Yurdu'daki çocuklarda bağırsak parazitlerinin görülme sıklığının araştırılması ve bağırsak parazitlerinin görülme sıklığına etki edebilecek faktörlerin saptanması amaçlanmıştır. Ayrıca sonuçların önceki yıllarda yapılan çalışmalarla karşılaştırılarak parazit görülme oranında değişiklik olup olmadığının saptanması, sağaltımlarının sağlanması ve korunma yolları hakkında bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Gerekli izinlerin alınmasından sonra Elazığ Valiliđi il Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'ne bağlı Harput Çocuk Yuvası'nda kalan 27 çocuk ile Harput Yetiştirme Yurdu'nda kalan 61 çocuk çalışmaya alındı. Her bir çocuğa selofanlı lam uygulamasının nasıl yapılacağı anlatılarak dışki kabı ve selofanlı lam dağıtıldı. Ertesi gün örnekler alındı ve Tıp Fakóltesi Parazitoloji Laboratuvarı'na getirilerek bekletilmeksizin nativ, lügol ve şüpheli durumlarda trikromla boyanarak incelendi. Çalışmada parazit saptanan çocukların sağaltımlarının yapılması sağlandı ve barsak parazitlerinin bulaşma ve korunma yolları ile ilgili bilgi verildi.

Verilerin istatistiksel analizinde SPSS 11.5 paket programı kullanılmış Ki-kare testi uygulanmış ve $p < 0.05$ değerleri istatistiksel olarak önemli kabul edilmiştir.

Bulgular

Harput Çocuk Yuvası'nda 7-13 (11±2) yaşları arasında 27 ve Harput Çocuk Yurdu'nda 12-19 (16±2) yaşları arasında 61 olmak üzere toplam 88 çocuk çalışmaya alındı. Çalışmaya alınan çocuklardan 33'ünde (%37.5) bir veya daha fazla türde parazit saptandı. En sık saptanan parazit türünün sırasıyla *Giardia intestinalis* (%19,3) ve *Enterobius vermicularis* (%14,7) olduğu görülmüştür. Saptanan parazit türleri ve görülme sıklığı tablo 1'de sunulmuştur.

Parazit bulunan çocukların kurumu, yaş grubu ve cinsiyete göre dağılımında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Ancak ilköğretim öğrencilerinde lise öğrencilerine göre bağırsak barsak paraziti görülme sıklığının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu gözlenmiştir (sırasıyla %44.4 ve %20.0) ($p=0.033$). Parazit saptanan çocukların kurumu, yaş grubu, cinsiyet ve eğitim düzeylerine göre dağılımı Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 1. Saptanan parazit türleri ve görülme sıklığı

Parazit türü	n	%
G. intestinalis	14	15,9
E. vermicularis	12	13,6
E. coli	2	2,3
H. nana	1	1,1
A. lumbricoides	1	1,1
G. intestinalis + E. vermicularis	1	1,1
G. intestinalis + E. coli	2	2,3

Tablo 2. Parazit saptanan çocukların kurumu, yaş grubu, cinsiyet ve eğitim düzeylerine göre dağılımı

	Parazit varlığı		n	χ^2
	Yok (%)	Var (%)		
Kurum				
Harput Çocuk Yuvası	17 (63,0)	10 (37,0)	27	p=0,952
Harput Çocuk Yurdu	38 (62,3)	23 (37,7)	61	
Yaş Grubu				
7-13 yaş	23 (60,5)	15 (39,5)	38	p=0,739
14-19 yaş	32 (64,0)	18 (36,0)	50	
Cins				
Kız	10 (58,8)	7 (41,2)	17	p=0,727
Erkek	45 (63,4)	26 (36,6)	71	
Eğitim Düzeyi				
İlköğretim	35 (55,6)	28 (44,4)	63	p=0,033
Lise	20 (80,0)	5 (20,0)	25	

Tartışma

Bağırsak parazitlerinin görülme sıklığı çocukluk yaşlarında erişkinlere göre daha yüksektir (1). Bölgemizde ilköğretim dönemindeki çocuklarda yapılan çalışmalarda bağırsak parazitlerinin sıklığının % 22.5 - 49.1 arasında değiştiği bildirilmektedir (2-7). Çocuk

yuvası ve bakımevi gibi kurumlarda kalan çocuklarda ise bağırsak parazitlerinin görülme sıklığının daha yüksek olduğu ve % 55 - 89.4 arasında değiştiği bildirilmiştir (8-13).

Çalışmamızda çocuk yuvası ve çocuk yurdunda kalan çocuklardan % 37.5'inde bir veya daha fazla tür barsak paraziti saptandı. Aşçı ve ark. 1991 yılında (14) Harput Çocuk Yuvasında yaptıkları çalışmada çocukların % 97.4'ünde, 1997 yılında yaptıkları çalışmalarda 6-12 yaş grubu çocukların % 96.3'ünde (15), 13-18 yaş grubu çocukların ise %70.1'inde (16) bağırsak paraziti saptadıklarını bildirmiştir. Yılmaz ve ark. (17) 1988 yılında Harput Yetiştirme Yurdu'ndaki çocukların % 98.8'inde bağırsak paraziti saptamışlardır. Çalışmamızda her iki kurumdaki çocuklardan sırasıyla % 37 ve % 37.7'sinde bağırsak paraziti saptanmıştır. Geçen süre içerisinde bağırsak parazitlerinin görülme sıklığında önemli düzeyde azalma olduğu görülmektedir. Özellikle *E. vermicularis* görülme sıklığının 1988-1997 yılları arasında yapılan çalışmalarda saptanan % 91.3, % 97.4 ve % 97.5 gibi oldukça yüksek düzeylerden % 13.6 düzeylerine düşmüş olmasının, kurumların fiziki şartlarındaki iyileşme ve personelin bu konudaki bilinçlenme düzeylerini de yansıttığı kanısındayız.

Ülkemizde çocuk yuvası ve bakımevi gibi kurumlarda kalan çocuklarda yapılan çalışmalardan bildirildiğine göre Demirci ve ark. (8) 7-13 yaş grubundaki 88 çocuktan 55'inde (% 62.5), Daldal ve ark. (9) 7-12 yaş grubu çocuklardan % 55'inde, Zeyrek ve ark. (10) 6-12 yaş grubu kız çocuklarının % 52.6'sında, Orhan ve ark. (11) 0-12 yaş grubu çocukların % 70.7'sinde ve Durmaz ve ark. (12) 7-11 yaş grubu çocukların % 89.4'ünde barsak paraziti saptamışlardır. Çalışmamızda 7-13 yaş

grubundaki çocukların % 39.5'inde barsak paraziti saptandı. Sonuçlarımızın ülkemizden bildirilen diğer sonuçlara göre oldukça düşük oranda olduğu görülmektedir. Karşılaştırdığımız çalışmalarda da dışkı incelemesinin bir kez ve tek örnekte yapılmış olması nedeniyle barsak paraziti görülme sıklığının düşük bulunmasının yöntemle ilgili olmadığı kanısındayız.

Çalışma grubumuzda ilköğretim dönemindeki çocuklarda bağırsak paraziti görülme sıklığı lise çağında olan çocuklardan anlamlı düzeyde daha fazla bulundu (Tablo 1) (p=0.033). Bu farkın çocukların ilerleyen yaş ve eğitim düzeyleri ile orantılı olarak artan bilgi düzeyleri ve kişisel hijyen becerilerinin artmasına bağlı olabileceği söylenebilir.

Çalışma grubumuzda en sık rastlanan parazit türlerinin sırasıyla *G. intestinalis* ve *E. vermicularis* olduğu görülmüştür. Ülkemizden bildirilen çalışmalarda da bu yaş gruplarında her iki parazit türünün sıklıkla ilk iki sırayı aldığı bildirilmektedir (8-13, 17).

Sonuç olarak, Harput Çocuk Yuvası ve Harput Çocuk Yurdu'nda kalan çocuklardan % 37.5'inde bir veya daha fazla türde parazit saptandı. Her iki kurumda da önceki yıllara göre bağırsak paraziti görülme sıklığı azalmakla birlikte bu sağlık sorununun halen sürmekte olduğu, sağlık taramalarının ve eğitimin sık sık tekrarlanması gerektiği görülmüştür.

Kaynaklar

- Unat EK, Yücel A, Altaş K, Samastı M. İnsanın Ökaryonlu Parazitleri ve Bunlarla Oluşan Hastalıkları. Unat'ın Tıp Parazitolojisi. 5. Baskı, İstanbul: İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fak. Vakfı Yayınları, 1995.
- Kaplan M, Gödekmerdan A, Demirdağ K, Kuk S Kalkan A. İlkokul Öğrencilerinde Barsak Parazitlerinin Görülme Sıklığı ve Eğitimin Etkileri. Türkiye Parazitol Derg 2002; 26: 56-59.
- Kaplan M, Polat SA, Kuk S ve ark. Abdullahaşa Eğitim ve Araştırma Sağlık Ocağı Bölgesindeki ilköğretim okulu öğrencilerinde barsak parazitlerinin görülme sıklığı. Türkiye Parazitol Derg 2003; 27: 40-44.
- Özkeklikci A, Gödekmerdan A, Yılmaz H, Kaplan M. Aygen M. Köy okullarında ektoparazit ve barsak parazitleri yaygınlığının araştırılması". Fırat Ü. Sağlık Bilimleri Dergisi 2000; 14: 315-320.
- Malatyalı E, Özçelik S, Çeliksöz A, Değerli S, Yıldırım D. Şehir, İlçe ve Köy İlköğretim Okulu Öğrencilerinde Bağırsak Parazitleri Görülme Sıklığı. Türkiye Parazitol Derg 2008; 32: 54-58.
- Yılmaz M, Korkmaz E, Karakoç S ve ark. Elazığ'daki Üç İlköğretim Okulu Öğrencilerinde Ektoparazit ve Bağırsak Paraziti Yaygınlığının Araştırılması. Türkiye Parazitol Derg 2007; 31: 139-141.
- Çelik T, Daldal N, Karaman Ü, Aycan ÖM, Atambay M. Malatya İli Merkezinde Üç İlköğretim Okulu Çocuklarında Bağırsak Parazitlerinin Dağılımı. Türkiye Parazitol Derg 2006; 30: 35-38.
- Demirci M, Yorgancıgil B, Cicioğlu Arıdoğan B, Taşkın P. Isparta Çocuk Bakım Evi'nde kalan çocuklarda bağırsak parazitlerinin araştırılması. Türkiye Parazitol Derg 2000; 24: 388-390.
- Daldal N, Karaman Ü, Ayçan ÖM ve ark. Çocuk Yuvası ve Yetiştirme Kurumundaki Çocuklarda Bağırsak Parazitleri Yaygınlığının İncelenmesi. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2007; 14: 231-235.
- Zeyrek FY, Özbilge H, Zeyrek CD. Şanlıurfa çocuk yuvası ve yetiştirme yurdunda bağırsak parazitlerinin dağılımı Türkiye Parazitol Derg 2003; 27: 133-135.
- Orhan V, Aksoy D, Akısu Ç, İnci A, Açıkgöz M. İzmir Karşıyaka çocuk yetiştirme yurdunda bağırsak parazitlerinin dağılımı, Türkiye Parazitol Derg 2000; 24: 283-285.
- Durmaz B, Yakıncı C, Rafiq M, Durmaz R, Malatya'daki ilkokul ve yetiştirme yurdu çocuklarında bağırsak parazitlerinin prevalansı. Türkiye Parazitol Derg 1997; 21: 391-394.
- Yazar S, Akman MA, Hamamcı B ve ark. Kayseri Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) Çocuk Yuvası'ndaki 0-7 yaş çocuklarda bağırsak parazitlerinin araştırılması. Türkiye Parazitol Derg 2002; 26: 48-51.
- Aşçı Z, Yılmaz M, Ay S, Barlas H. Harput Çocuk Yuvası 6-12 yaş grubu çocuklarında parazitolojik incelemeler. Türkiye Parazitol Derg 1991; 15: 83-87.

15. Aşçı Z, Seyrek A, Kizirgil A, Yılmaz M. Parasitological investigations on 6-12 age group children at Harput Orphanage. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 1997; 11: 63-65.
16. Aşçı Z, Seyrek A, Kizirgil A, Yılmaz M. Parasitological investigations on 13-18 age group children at Harput Orphanage. Türkiye Parazitol Derg 1997; 21: 169-171.
17. Yılmaz M, Ay S, Aşçı Z, Kılıç SS. Harput Çocuk Yuvası 6-12 yaş grubu çocuklarında parazitolojik incelemeler. Enfeksiyon Dergisi 1988; 2: 297-302.